

การวิเคราะห์ศักยภาพและสภาพปัญหาชุมชน ปากคลองวัดประดู่ จังหวัดราชบุรี

4.1. ศักยภาพของชุมชนปากคลองวัดประดู่

4.1.1. ศักยภาพทางด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต จากการศึกษาพื้นที่ด้วยการสอบถามข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ การก่อตั้งชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ที่มีแนวทางในการก่อตั้งชุมชนมาจากกิจกรรมตลาดน้ำในคลองวัดประดู่ซึ่งตลาดน้ำเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงของจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของศักยภาพทางวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำเป็นแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรมที่ยังมีชีวิตให้สามารถเข้ามาศึกษา ถึงวิถีชีวิตในอดีตจากชาวชุมชนที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องจากอดีตที่เคยเป็นย่านการค้ารวบรวมสินค้าทางการเกษตร ไปขายยังกรุงเทพและราชบุรี ซึ่งนอกจากศักยภาพ ในด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาและวิถีชีวิตในชุมชน ยังใช้หลักเกณฑ์ในการประเมินด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม(Bernard M .Feilden,1995: 6) โดยมีประเด็นในด้านต่างๆ ดังนี้

1) คุณค่าทางด้านจิตใจ (emotional values)

คุณค่าด้านเอกลักษณ์ของชุมชน (identity) คุณค่าทางด้านลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ที่รองรับกิจกรรมดั้งเดิมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตลาดน้ำถึงแม้ว่ากิจกรรมต่างจะหยุดลงแต่โครงสร้างของตลาดน้ำยังคงอยู่ไม่ว่าจะเป็นสภาพธรรมชาติของที่ตั้งองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของชุมชน

คุณค่าทางด้านความต่อเนื่อง (continuity) ของกลุ่มคนที่อยู่อาศัยในพื้นที่จากกิจกรรมดั้งเดิมที่เป็นย่านการค้าปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่อยู่อาศัยเนื่องจากการได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเส้นทางคมนาคม กลุ่มคนที่อยู่อาศัยเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตในอดีตของชุมชนและเป็นกลุ่มชาวจีนแต่จิวที่อยู่อาศัยในชุมชนอย่างต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน

คุณค่าทางด้านสัญลักษณ์ (symbol) ภาพรวมของพื้นที่เป็นสัญลักษณ์ของชาวน้ำที่แม่น้ำลำคลองเป็นส่วนหนึ่งของการก่อตัวของชุมชนและเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เป็นตัวแทนชุมชนริมน้ำที่ราบลุ่มภาคกลางที่คล้ายตั้งเป็นเวนิสตะวันออกที่ยังไม่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาจนไม่สามารถกลับไปยืนบนลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมเหมือนดังชุมชนเมืองแห่งอื่น

2) คุณค่าด้านวัฒนธรรม (cultural values)

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ของพื้นที่ พื้นที่ตลาดน้ำปากคลองวัดประดู่เป็นส่วนหนึ่งโครงข่ายชุมชนโบราณริมน้ำในพื้นที่ซึ่งตลาดน้ำในปัจจุบันที่เป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมได้หมด เป็นการจัดทำตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวสิ่งที่ยังคงหลงเหลือถึงความเป็นเมืองที่มีชีวิตผูกพันกับ

แม่น้ำลำคลอง และบอกเล่าถึงวิถีชีวิตในอดีตของชุมชนริมน้ำเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับตลาดน้ำแหล่งใหญ่ในพื้นที่ซึ่งได้แก่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตลาดอัมพวา ตลาดบางนกแขวก ซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชุมชนริมน้ำ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตในปัจจุบันเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยซึ่งกลุ่มคนที่เคยผ่านช่วงเวลา ของการค้าทางน้ำยังคงอาศัยอยู่ในชุมชนซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของตลาดน้ำที่ยังคงหลงเหลือ

คุณค่าด้านสถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมในพื้นที่ ลักษณะเฉพาะของชุมชนปากคลองวัดประดู่เป็นอาคารรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยชั้นเดียวด้วยคุณค่าทางสถาปัตยกรรมในแต่ละหลังจะเป็นในลักษณะเรือนไทยภาคกลางที่เป็นเรือนไม้ชั้นเดียวที่วางตัวเรือนขนานไปกับแม่น้ำลำคลอง การจัดที่ว่างภายในมีลักษณะพิเศษด้วยการมีรูปแบบการจัดพื้นที่ด้านหน้าให้เป็นพื้นที่ค้าขายและมีพื้นที่ตั้งแทนบูชาบรรพบุรุษ เกชชิน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของที่อยู่อาศัยของชาวจีน โดยรูปแบบการวางผังพื้นอาคารเรือนแถวภายในชุมชนจะมีพื้นที่ส่วนนี้เกือบจะทุกหลัง

คุณค่าในด้านที่ตั้งและเส้นทางสัญจรโบราณ คุณค่าในด้านที่ตั้งของชุมชนปากคลองวัดประดู่จะเป็นลักษณะของการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของที่ตั้งโดยเฉพาะพื้นที่ที่มีคุณค่า บริเวณพื้นที่ริมคลองวัดประดู่และริมแม่น้ำแควอ้อม กลุ่มเรือนแถวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชุมชนแสดงถึงภูมิปัญญาในการปรับตัวเข้ากับพื้นที่ที่มีน้ำท่วมทุกปีและอาศัยความเข้าใจสภาพธรรมชาติเป็นหลักเกณฑ์ในการเลือกทำเลที่ตั้งของสถาปัตยกรรมเรือนแถวซึ่งเป็นอาคารชั้นเดียวสร้างล้าไปโนแม่น้ำแต่สามารถอยู่ริมแม่น้ำ ในพื้นที่นี้ซึ่งมีน้ำขึ้นและน้ำลงรวม 6 ครั้งในหนึ่งวัน (สุรจิต ชिरเวทย์, 2547: 45-49) การเลือกที่ตั้งส่วนแรกจะอยู่ที่ฝั่งอำเภอดุสิต จังหวัดราชบุรี ซึ่งอยู่ตรงข้ามวัดแก้วเจริญด้านติดคลองวัดประดู่ โดยใช้ระดับสูงสุดของตลิ่งด้านหลังอาคารเป็นเกณฑ์ เนื่องจากพื้นที่ฝั่งนี้เป็นที่ดอนนิยมทำนาข้างเนื่องจากไม่มีน้ำท่วมแต่ส่วนพื้นที่ฝั่งตรงข้ามนิยมทำสวนผลไม้เพราะเป็นพื้นที่ที่มีน้ำท่วม ซึ่งมีน้ำท่วม

จากพื้นที่ที่เป็นจุดตัดของพื้นที่คลองวัดประดู่และแม่น้ำแควอ้อม รวมทั้งเป็นที่ตั้งของวัดซึ่งเป็นพื้นที่ที่จะเกิดกิจกรรม การรวมตัวเพื่อนัดตลาดน้ำ ที่ตั้งชุมชนเป็นจุดเชื่อมโยงของเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่จะเชื่อมโยงชุมชนโบราณ ในจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามโดยใช้แม่น้ำแควอ้อม และคลองลัด เช่น คลองวัดปราโมทย์ที่สามารถเชื่อมโยง แม่น้ำแม่กลอง ซึ่งเป็นตลาดในพื้นที่ใกล้เคียงด้วยการเดินทาง ทางน้ำเช่นตลาดบางนกแขวกซึ่งเป็นเส้นทางลัดที่จะไปตลาดดำเนินสะดวกและเข้าไปยังกรุงเทพ ตลาดอัมพวา ซึ่งกิจกรรมตลาดน้ำที่ชุมชนแห่งนี้จะจัดทุกวัน ขึ้น 3 ค่ำ ขึ้น 9 ค่ำ ขึ้น 14 ค่ำ แรม 3 ค่ำ แรม 9 ค่ำ แรม 14 ค่ำ ซึ่งพ่อค้าแม่ค้าจะเวียนไปตามตลาดนัดอัมพวา บางนกแขวก ดำเนินสะดวกเป็นต้น การอยู่ในตำแหน่งที่จะเชื่อมโยงกับ

ชุมชนเหล่านั้นนับเป็นลักษณะเฉพาะของชุมชนตลาดน้ำ และในส่วนของวัดประจำตำบลสามารถเชื่อมโยงไปยังพื้นที่สวนผลไม้ด้านในและพื้นที่ทำการเกษตรและสามารถออกไปยังอำเภอไทยบริเวณบ้านยี่สาร

นอกเหนือจากลักษณะเฉพาะในด้านทำเลที่ตั้งของชุมชนริมน้ำแล้ว กลุ่มเรือนแถวริมน้ำยังมีลักษณะเด่นในด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพตามธรรมชาติของที่ตั้ง พื้นที่ริมน้ำฝั่งวัดแก้วเจริญมีต้นยางนาใหญ่อยู่สามต้นซึ่งมีขนาดใหญ่มากเป็นดั่งภูมิสัญลักษณ์ของพื้นที่ที่สามารถมองเห็นได้จากระยะไกล เป็นต้นไม้ที่อยู่คู่มากับชุมชนโดยอยู่ร่วมกับสถาปัตยกรรมเรือน โดยพื้นที่โคนต้นทั้งหมดจะอยู่ภายในกลุ่มอาคารเรือนแถว ซึ่งอยู่ร่วมกันมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชน ประชาชนในพื้นที่ต่างช่วยกันดูแลและภาคภูมิใจในความใหญ่โต และสามารถอยู่ร่วมกับเรือนแถวซึ่งไม่มีตลาดน้ำที่ใหม่มีลักษณะเฉพาะเช่นนี้

คุณค่าด้านภูมิทัศน์ของชุมชน นอกจากคุณค่าทางสถาปัตยกรรมในหลังที่มีความเป็นเอกลักษณ์จากลักษณะที่มีความต่อเนื่องของกลุ่มอาคาร โดยภาพรวมความต่อเนื่องของอาคารแถวจำนวนมากหากพิจารณาเฉพาะตัวอาคารบางหลัง จะไม่ปรากฏศิลปะสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจเฉพาะตัวแต่ทว่าลักษณะการรวมกลุ่มของอาคารบรรยากาศของชุมชนแสดงความสัมพันธ์ต่อเนื่องซึ่งทำให้หลับตาเห็นภาพความเติบโตไม่หยุดนิ่งและแสดงลักษณะสัดส่วนการอยู่อาศัยของผู้คนตามวัฒนธรรมดั้งเดิมนั้นวิถึญาณของชุมชนจึงอยู่ที่ภูมิทัศน์ของชุมชนเรือนแถว การใช้พื้นที่บางส่วนร่วมกันเป็นสภาพแวดล้อมที่ชี้ให้เห็นคุณลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมชัดเจน(อรศิริ ปาณินท์, 2528: 56-57)

3) คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย (use values)

คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย (functional value) คุณค่าในด้านพื้นที่ใช้สอยส่วนกลางที่เป็นลักษณะเฉพาะ คือพื้นที่ทางเดินเรียบคลองมีประโยชน์ใช้สอยทั้งเป็นสถานที่สาธารณะที่เป็นทางเดินส่วนกลางแต่ในบางช่วงเวลาปรับเป็นสถานที่ส่วนบุคคลทางเดินส่วนกลางปูด้วยไม้และเป็นที่นั่งเล่นหน้าบ้าน พื้นทางเดินเป็นพื้นนั่งเล่นริมน้ำ คุณค่าในด้านการใช้งานของชุมชนมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตในช่วงเวลาที่ยังมีตลาดน้ำ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่เป็นองค์ประกอบของชุมชนจะมีคุณค่าเฉพาะ เช่นการใช้พื้นที่ในแม่น้ำ ถ้าคลองเป็นตลาดนัด ซึ่งจะมีความสัมพันธ์ในด้านการใช้งานกับกลุ่มเรือนแถวไม่ริมน้ำ

คุณค่าทางด้านสังคม (Social value) ผู้อยู่อาศัยในชุมชนเริ่มการตั้งถิ่นฐานที่นี้เนื่องจากเป็นสถานที่ประกอบธุรกิจการค้าทางน้ำอย่างต่อเนื่องสืบจากขุนบิดา มารดา แต่หลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต เป็นการขนส่งทางบก ชุมชนตลาดน้ำแห่งนี้จึงหยุดกิจการลงมีเพียงบางหลังที่ยังคงความต่อเนื่องของการค้า ถึงแม้กิจกรรมทางการค้าจะยุติลงแต่ผู้อยู่อาศัยดั้งเดิมยังคงอาศัยอยู่ในชุมชนอย่างต่อเนื่องถึงแม้ต้องทำการเช่าเรือนแถวอยู่ เพราะเนื่องจาก

ผูกพันกับสถานที่และกลุ่มเพื่อนบ้าน และตระหนักในคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน รวมทั้งปัญหาและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือเพื่อที่จะรักษาองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดบรรยากาศภายในชุมชน ลักษณะประการหนึ่งที่สังเกตได้คือความสะอาดของพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน อาทิเช่นทางเดินส่วนกลาง และแม่น้ำลำคลอง

4.1.2. ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากทัศนคติของผู้อยู่อาศัยในชุมชนต่างให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมภายในชุมชนทั้งในส่วนขององค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อมของพื้นที่เช่นการต้องการให้แก้ปัญหาการปล่อยน้ำเสียจากโรงงาน การร่วมกันดูแลต้นยางนาและความภาคภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมและวิถีชีวิตริมน้ำ และยินดีที่จะบอกเล่าเรื่องราวในอดีตเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำ จากการที่ประชาชนในพื้นที่ต่างภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ทั้งสถาปัตยกรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมในพื้นที่แนวทางการความต้องการของประชาชนในพื้นที่คือการรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้ดำรงอยู่แต่ในส่วนในพื้นที่ภายในอาคารบางส่วนต้องการต่อเติมให้ตอบสนองต่อความต้องการในปัจจุบัน ซึ่งทิศทางการเติบโตของชุมชนที่อยู่บนพื้นฐานของความมีเอกลักษณ์ของสถานที่และได้รับความร่วมมือจากผู้อยู่อาศัยในพื้นที่จะทำให้เกิดเป็นการอนุรักษ์ที่มีความยั่งยืนทุกคนในพื้นที่รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและภาคภูมิใจในชุมชนของตน

4.1.3. ศักยภาพทางการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงเป็นไปในลักษณะการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพราะเนื่องจากเป็นพื้นที่สวนผลไม้ดั้งเดิมเป็น 100 ปี ในส่วนของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะเป็นชุมชนตลาดน้ำที่อยู่ในละแวกนั้น เช่น ตลาดน้ำบางนกแขวก ตลาดน้ำอัมพวา ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ในละแวกนี้ โดยกิจกรรมที่นิยมจัดกันในพื้นที่คือการจัดกิจกรรมตลาดน้ำ เพื่อสร้างบรรยากาศภายในชุมชน และสภาพทางธรรมชาติ ได้แก่แม่น้ำลำคลอง สะอาด และการท่องเที่ยวไปตามแม่น้ำลำคลอง ซึ่งไม่ได้รับความนิยมมากนักเนื่องจากขาดจุดเชื่อมต่อของการเดินทางและความปลอดภัยในการเดินทางคือประเด็นสำคัญที่การเดินทางเรือจึงมีนักท่องเที่ยวรู้จักน้อยซึ่งจากศักยภาพของพื้นที่ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทั้งจังหวัดจึงทำให้สามารถจำแนกกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวลุ่มน้ำแม่กลองเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจ วัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำ และวิถีชีวิตในอดีต ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาพื้นที่ในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และระยะทางการเดินทางจากศูนย์กลางคือกรุงเทพมหานครใช้เวลาเพียง 1.30 ชั่วโมง

4.2. การวิเคราะห์สภาพปัญหาของพื้นที่

จากการศึกษาถึงลักษณะที่เป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ในพื้นที่ซึ่งการจะดำเนินการวางแผนเพื่อการอนุรักษ์ให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่นั้น จำเป็นจะต้องครอบคลุมปัญหาและป้องกันปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและปัญหาที่ประชาชนในพื้นที่ต่างตระหนักและต้องการให้เร่งรัดในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมและชุมชน การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาจะใช้วิธีการสังเกตสภาพปัจจุบันและสัมภาษณ์ข้อมูลความต้องการจากชุมชน วิถีชีวิตของชุมชนในอดีตและปัจจุบันเป็นแนวทางในการกำหนดสภาพปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชน โดยแบ่งประเด็นในการกำหนดปัญหาตามลักษณะขององค์ประกอบที่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ ลักษณะทางกายภาพ (สภาพทางธรรมชาติและสถาปัตยกรรม) พฤติกรรมการใช้งาน ความหมายของพื้นที่จากคนในชุมชน

4.2.1. ปัญหาทางด้านสภาพทางธรรมชาติ

1) ปัญหาด้านน้ำในแม่น้ำแควอ้อมและคลองวัดประดู่

ปัญหาน้ำเสีย และสภาพน้ำที่เปลี่ยนแปลงจากในอดีต ตามความรู้สึกของชาวชุมชนตามความเข้าใจของชาวบ้านให้ความเห็นจากชาวชุมชนคิดว่าการที่น้ำเสียทั้งในคลองประดู่และแม่น้ำแควอ้อมเป็นผลมาจากการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานในพื้นที่ทำให้น้ำเสียเป็นบริเวณกว้างความเห็นโดยรวมของชุมชนปัญหาที่เกิดจากน้ำในลำคลองเสีย กลิ่นเหม็นน้ำจากโรงเลี้ยงหมูที่ปล่อยน้ำเสียออกมาบ่อยๆ และที่ร้ายแรงถึงขั้นทำให้ปลาตายจนเกือบจะสูญพันธุ์คือน้ำเสียที่ปล่อยมาจากโรงงานน้ำตาล ทำให้น้ำในลำคลองเป็นสีดำอยู่หลายวัน จากการสอบถามผู้อยู่อาศัยในพื้นที่โดยเฉพาะผู้อยู่อาศัยริมแม่น้ำลำคลองจะให้ความสำคัญในเรื่องนี้ ทุกคนเห็นว่าเป็นปัญหาหลักที่อยากจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งทำให้คนในพื้นที่มีความตระหนักในคุณค่าของแม่น้ำลำคลอง จะไม่พบเศษขยะที่เกิดจากบ้านเรือน แต่จะเป็นผลผลิตทางการเกษตรจากพื้นที่สวน เนื่องจากชาวชุมชนไม่มีปัญหาการจัดการขยะจนทำให้ต้องทิ้งลงแม่น้ำลำคลองถึงแม้จะมีน้ำประปาเข้ามาในพื้นที่ แต่ก็ยังมีชาวบ้านบางคนอาบน้ำในคลองอยู่ นอกจากนี้ยังมีการจัดการพื้นที่คลองประดู่ให้เป็นเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา โดยได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน การก่อดัวของชุมชนริมน้ำแห่งนี้จุดเริ่มต้นที่มาจากการใช้เส้นทางน้ำเพื่อการเดินทาง

ปัญหาการเปลี่ยนวิถีชีวิตการใช้แม่น้ำ ลำคลอง เนื่องด้วยจากผังของอาคารเดิมด้านหน้าของอาคารซึ่งเป็นพื้นที่ทำการค้าจะหันหน้าออกสู่คลอง เน้นการเข้าถึงโดยสะดวกจากทางแม่น้ำ เมื่อเปลี่ยนรูปแบบการเดินทางเป็นรถยนต์ พื้นที่ด้านหลังของอาคารจึงกลายเป็นถนนซึ่งเป็นการเดินทางที่สะดวกรวดเร็วกว่า การเดินทางทางน้ำจึงถูกลดความสำคัญลง ชาวสวนที่อาศัยอยู่ในคลองวัดประดู่ เมื่อไม่ได้มีการสัญจรทางน้ำจากพื้นที่สวน คูคลองใน

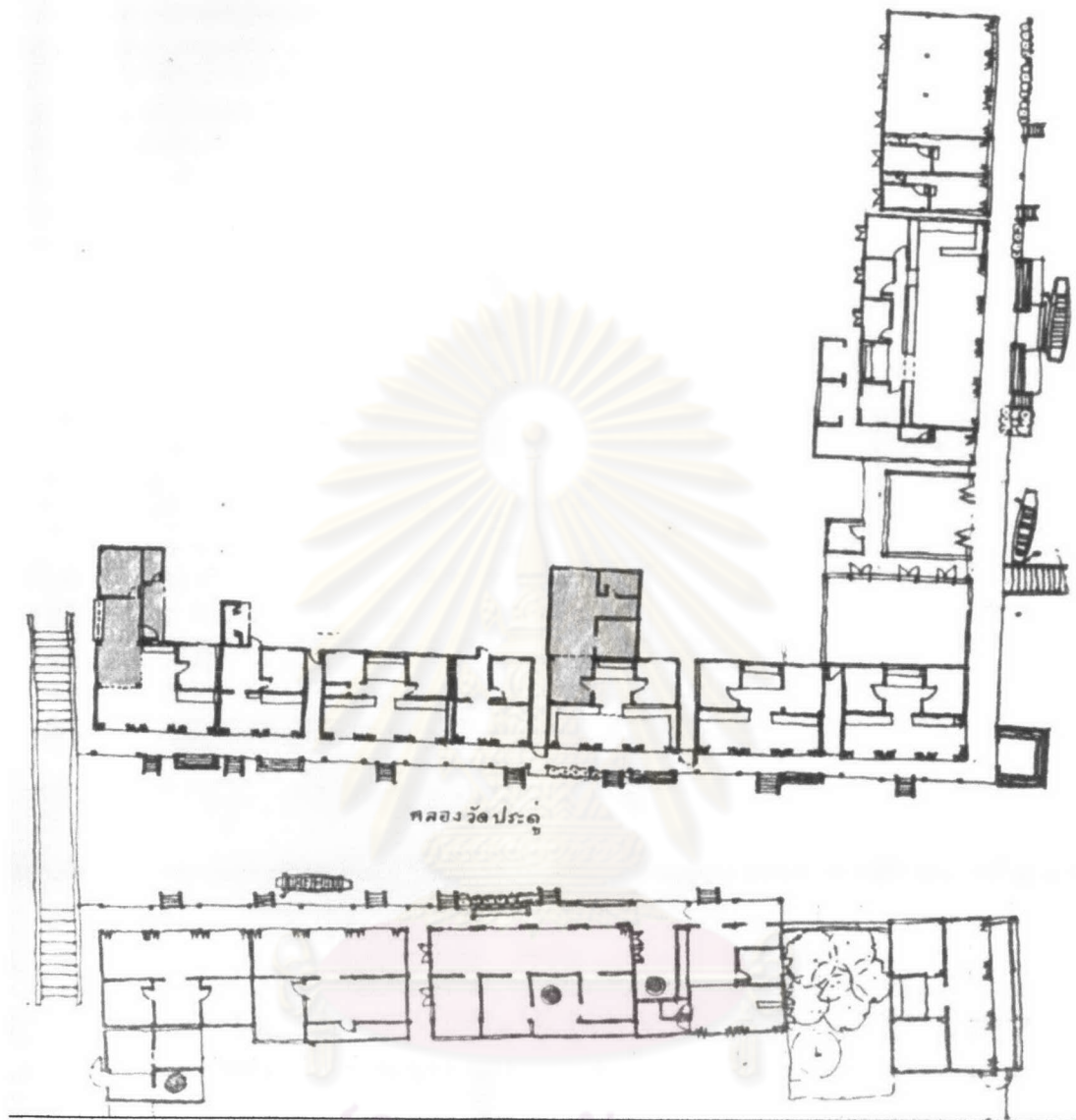
สวนจึงไม่ได้รับการดูแล เรือก็ไม่สามารถเข้าออกได้ใน ปัจจุบันเรือพายที่มีอยู่เดิมจึงถูกขายให้กับคนรับซื้อเรือเก่าหรือบริจาคให้วัด (ไพโรจน์ กุลลีลาชัย, **สัมภาษณ์**, กุมภาพันธ์ 2548)

4.2.2. ปัญหาบริเวณพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าในพื้นที่ประวัติศาสตร์ได้แก่ กลุ่มสถาปัตยกรรมเรือนแถว และสวนทางเดินเท้าริมแม่น้ำแควอันร่มและคลองวัดประดู่ ซึ่งเป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญของบรรยากาศในชุมชน ที่ต้องทำการอนุรักษ์ ซึ่งปัจจุบันในสวนพื้นที่นี้ยังคงมีการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องแต่เปลี่ยนแปลงการใช้งานจากการเป็นย่านค้าขายปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่อยู่อาศัยแนวทางการจัดการ ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการใช้งานในปัจจุบัน และ ยังต้องรักษาคุณค่าและเอกลักษณ์ชุมชนให้คงอยู่ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของพื้นที่ต้องทำการอนุรักษ์ เพื่อไม่ให้กระทบ ต่อภาพรวมของชุมชนโดยพื้นที่ในชุมชนที่ต้องกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา การควบคุมการปลูกสร้าง และการปรับปรุงพื้นที่ไม่ตอบสนองต่อการใช้งานและวิถีชีวิตริมน้ำมีดังนี้

1) **ปัญหาด้านการเสื่อมสภาพของสถาปัตยกรรมอาคารเรือนแถวไม้** ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นในด้านการเสื่อมสภาพของวัสดุผนังหลังคา วัสดุภายนอกอาคารเช่นผนังของอาคาร ประตู เป็นปัญหาที่เกิดจากอายุการใช้งานของวัสดุ การกำหนดแนวทางในการควบคุมการซ่อมแซมและการเปลี่ยนแปลงอาคารที่ส่งผลต่อภาพรวมของเอกลักษณ์ในพื้นที่ ปัจจุบันมีอาคารที่ทำการซ่อมแซมหลังคาโดยใช้วัสดุที่แตกต่างทั้งในด้านสีสันทันและขนาดของวัสดุผนังหลังคาซึ่งปัญหาของวัสดุผนังหลังคาและโครงสร้างหลังคาเป็นส่วนที่มีความเสียหายมากที่สุด(ภาพที่ 4.1)

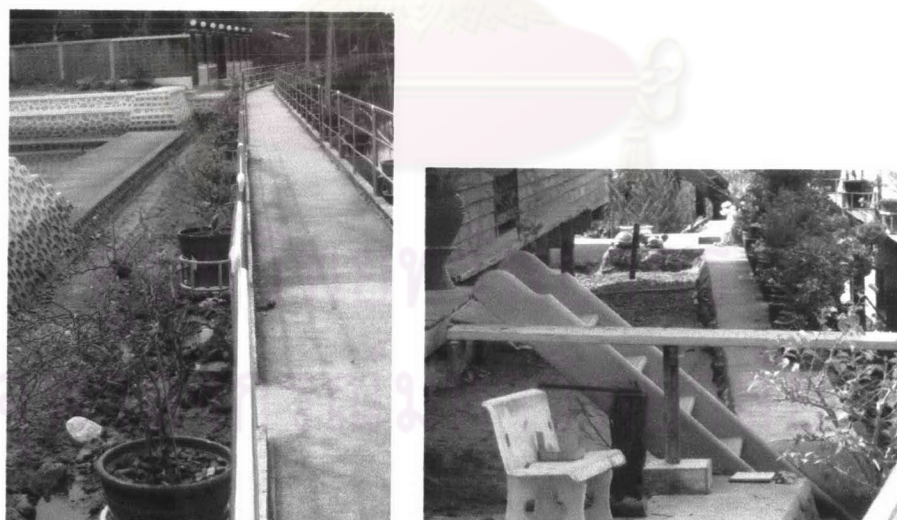
(ภาพที่ 4.1) ปัญหาการเสื่อมสภาพของอาคารเรือนแถวไม้

(ภาพที่ 4.2) อาคารที่ทำการต่อเติมอาคารเชื่อมต่อกับตัวอาคารเรือนแถว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5) ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางเดินเลียบบคลองวัดประดู่และแม่น้ำแควอ้อม การเปลี่ยนแปลงของทางเดินริมน้ำ ซึ่งทางเดินริมน้ำในชุมชนเปรียบดั่งที่โล่งสาธารณะ เป็นพื้นที่ ส่วนกลาง ที่เจ้าของบ้านแต่ละหลังในชุมชนริมคลองวัดประดู่จะร่วมกันดูแล ซึ่งเป็นทั้งสถานที่ พักผ่อน และนั่งเล่นของชุมชน ลักษณะเช่นนี้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนริมน้ำ ในส่วนที่พ้น จากชุมชนเรือนแถวที่จะต่อเชื่อมไปยังพื้นที่ราชการจากลักษณะที่ปรากฏในปัจจุบันทางเดินเท้า เรียบริมแม่น้ำแควอ้อมเป็นทางเดินคอนกรีตที่มีราวอลูมิเนียมกันตกตลอดเส้นทางปรับปรุงจาก ทางเดินเท้าเดิมและเว้นระยะห่างจากริมตลิ่งประมาณหนึ่งเมตรและมีทางเชื่อมต่อเฉพาะในส่วนที่ เป็นบ้านพักอาศัยริมคลอง มีทางลงสู่แม่น้ำเพียงหนึ่งจุดจึงทำให้เกิดการกั้นส่วนของพื้นที่อยู่อาศัย ริมน้ำกับแม่น้ำแควอ้อมและขาดทางลงสู่แม่น้ำด้านหน้าอาคาร ในส่วนของการลงไปใช้น้ำใน แม่น้ำจะต้องลงจากทำนบน้ำบ้านรอดใต้สะพานทางเท้า ความยุ่งยากในการใช้งานทำให้เกิดการ ตัดขาดของวิถีชีวิตริมน้ำกับแม่น้ำ (ภาพที่ 4.3) ซึ่งการปรับและการออกแบบทางเดินริมน้ำ ต้องใช้ แนวทางจากทางเดินริมน้ำรูปแบบเก่า ที่ใช้ทางเดินริมน้ำสาธารณะเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่พักผ่อน ของชุมชนและเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างสถาปัตยกรรมริมน้ำ กับ แม่น้ำลำคลองจากลักษณะเดิม เป็นจุดขึ้นลงสู่แม่น้ำลำคลองได้ทุกระยะที่เป็นด้านหน้าของอาคาร และการขาดจุดที่นั่งพักบริเวณ ด้านหน้า ที่เปรียบเหมือนศาลาท่าน้ำของบ้านแต่ละหลังจะทำให้ทางเดินริมน้ำกลับเป็นพื้นที่ส่วน หนึ่งของอาคารริมน้ำและจะทำให้การใช้งานระหว่างบ้านกับแม่น้ำสะดวกมากขึ้น

(ภาพที่ 4.3) ภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงทางเดินเลียบบแม่น้ำแควอ้อม ที่กีดขวางการใช้งานแม่น้ำแควอ้อม จากบ้านเรือนริมแม่น้ำ

ในส่วนของทางเดินหน้าเรือนแถวริมคลองวัดประดู่เป็นพื้นที่เป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์ของชุมชนริมน้ำเนื่องจากมีความต่อเนื่องกับกลุ่มสถาปัตยกรรมเรือนแถวการปรับปรุงซ่อมแซมต้องให้ความสำคัญทั้งในส่วนรูปแบบ และการเลือกวัสดุทำทางเดินในลักษณะเดิมเพราะจากการใช้งานการที่ใช้ไม้เป็นวัสดุพื้น และการดูแลรักษาความสะอาด พื้นทางเดินในบางช่วงเวลายังใช้เป็นที่นั่งเล่นของชาวบ้านในละแวกนั้น การเปลี่ยนแปลงเป็นทางเดินคอนกรีตจะทำให้พฤติกรรมการใช้งานในรูปแบบเดิม ต้องเปลี่ยนแปลง การปรับปรุงซ่อมแซมต้องมีหลักเกณฑ์และแนวทางที่ชัดเจน

6) ปัญหาการเข้าถึงและการสัญจร จากลักษณะการเลือกที่ตั้งของสถาปัตยกรรมดั้งเดิมในพื้นที่ที่ใช้เส้นทาง การเดินทางทางเรือ และเป็นบริเวณจุดตัดของเส้นทางน้ำ เป็นชุมทาง การค้าในอดีต การวางตัวสถาปัตยกรรมจึงเกาะตัวไปกับเส้นทางน้ำ และใช้พื้นที่ใต้อาคารในการจอดเรือ หน้าร้านของอาคารเรือนแถวจะมีทางเดินเชื่อมต่อถึงกันทุกหลังและจะมีท่าเรือขึ้นลงเป็นจุดตามตำแหน่งหน้าร้านค้า และสวนบ้านที่อยู่ริมน้ำจะมีท่าเรือเชื่อมต่อกับทางน้ำของตน ส่วนในระดับพื้นที่จะมีท่าเรือร่วมสาธารณะอยู่ด้านหลังกลุ่มเรือนแถวฝั่งวัดแก้วเจริญจากแม่น้ำแควอ้อมซึ่งจากสภาพที่ตั้งการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ที่จะเป็นการสัญจรทางน้ำเป็นหลัก ซึ่งหลังจากที่มีการเปลี่ยนเส้นทางสัญจรมาเป็นการใช้รถยนต์ การเข้าถึงพื้นที่ริมคลองวัดประดู่ในส่วนของกลุ่มเรือนแถวการเข้าถึงด้วยรถยนต์ จะต้องจอดรถไว้ในส่วนของพื้นที่วัดแก้วเจริญ และพื้นที่ราชการ และใช้การเดินทางเข้าสู่พื้นที่กลุ่มอาคารเรือนแถว นอกจากนั้นสามารถใช้ถนนซอยปากคลองวัดแก้ว เข้าสู่พื้นที่ด้านหลังของอาคารเรือนแถวแต่ไม่มีพื้นที่ว่างที่สามารถจอดรถได้ และเป็นพื้นที่ด้านหลังของอาคาร ซึ่งมีแนวโน้มจะขยายตัวเพื่อเป็นส่วนต่อเติมอาคารเพื่อการอยู่อาศัย อีกทั้งการเดินทางด้วยเรือในพื้นที่ที่เป็นการเข้าถึงที่สะดวกที่สุดได้หยุดการบริการ การรองรับการเข้าถึงพื้นที่จึงต้องอาศัยพื้นที่ส่วนราชการและพื้นที่ลานโล่งวัดแก้วเจริญ

4.2.3. ปัญหาจากการพัฒนาพื้นที่ในชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพื้นที่ในย่านนี้กำลังเป็นที่สนใจของผู้อยู่อาศัยในชุมชนเพราะเนื่องจากเป็นชุมชนการค้าที่มีการหยุดการค้าขายกิจกรรมตลาดน้ำโดยที่ไม่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเช่นเดียวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกซึ่งเป็นชุมชนริมน้ำที่มีพัฒนาการมาจากตลาดนัดทางน้ำที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่และเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติแต่สิ่งที่ยังคงอยู่อย่างต่อเนื่องมาจากอดีตของตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นในส่วนของกิจกรรมทางวัฒนธรรม คือตลาดน้ำเท่านั้นแต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพของกลุ่มสถาปัตยกรรมที่ตอบสนองการค้าในอดีตในปัจจุบันไม่ได้ตอบสนองต่อการใช้งานต่อกิจกรรมการ

ห้องเที่ยวบางส่วนเปลี่ยนการใช้งานเป็นที่พักอาศัยบางส่วนปิดร้างขาดการใช้งานต่อเนื่องสภาพของพื้นที่จึงอยู่ในลักษณะที่เริ่มเสื่อมโทรมปัญหาประการหนึ่งของขาดการใช้งานเนื่องจากตลาดน้ำได้ย้ายจากบริเวณจุดตัดของคลองลัดราชบุรีไปติดตลาดในคลองต้นเข็มฝั่งที่มีถนนตัดผ่านในส่วนของกลุ่มสถาปัตยกรรมริมน้ำของคลองลัดราชบุรีเป็นบริเวณที่ไม่สามารถเข้าถึงด้วยรถยนต์และในส่วนของกลุ่มสถาปัตยกรรมที่ปลูกสร้างของตลาดน้ำแห่งใหม่นั้นสร้างขึ้นมาเพื่อประโยชน์ให้สอยในการจอดรถของนักท่องเที่ยวและเป็นศูนย์รวมของที่ระลึกและสินค้าการเกษตรจึงต้องการอาคารโถงที่มีการทำพื้นที่ภายในให้เป็นพื้นที่เปิดโล่งจึงทำให้ตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นเหมือนสถานที่จัดฉากเพื่อให้นักท่องเที่ยวชมและขาดความต่อเนื่องของสภาพบรรยากาศแบบดั้งเดิมของตลาดน้ำที่พื้นที่สองฝั่งคลองจะเป็นเรือนแถวค้าขายที่เป็นลักษณะร่วมประการหนึ่งของตลาดน้ำในบริเวณนี้ เช่น ตลาดน้ำคลองอัมพวาหรือตลาดน้ำคลองวัดประดู่ การพัฒนาชุมชนตลาดน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จและยังคงไว้ซึ่งความต่อเนื่องของสภาพบรรยากาศนั้น ไม่สามารถจะใช้การพัฒนาแบบแยกส่วนได้ นอกจากนี้ในส่วนของ การเชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในย่านนี้ซึ่งอยู่กระจายตัวไปในบริเวณใกล้เคียงและจะมีที่ตั้งอยู่ใกล้กับแม่น้ำตามลักษณะของชุมชนที่ใช้ทางสัญจรทางน้ำเป็นเส้นทางหลัก ประเด็นของการพัฒนาพื้นที่ ในส่วนของ การพัฒนาพื้นที่ในลักษณะพื้นที่สภาพตลาดน้ำซึ่งเป็นกิจกรรมในคลองวัดประดู่ต้องทำควบคู่กับการจัดพื้นที่เรือนแถวริมน้ำ ให้คงสภาพบรรยากาศหรือมีกิจกรรมการที่สอดคล้องกับตลาดน้ำซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือจากคนในพื้นที่สองฝั่งคลอง

1) การจัดการที่พิถีพิถันแบบโฮมสเตย์ ปัจจุบันได้มีการสร้างที่พักขึ้นในบริเวณใกล้เคียงกับชุมชนในพื้นที่ส่วนที่ต่อเนื่องจากถนนสาย 3088 ส่วนอีกด้านหนึ่งติดแม่น้ำอ้อม ให้มีการพักอยู่ใกล้กับชุมชนริมน้ำเพื่อศึกษาและทำความรู้จักกับวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำ แต่จากความเห็นของชาวชุมชนที่อยู่อาศัยมาอย่างต่อเนื่องอย่าง กลับมีความเห็นที่แตกต่างว่าการทำโฮมสเตย์ ในรูปแบบวิธีการสร้างอาคารขึ้นมาใหม่จะเป็นการทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวไม่ได้สัมผัสชีวิตที่เคยรุ่งเรืองในอดีตของชุมชนอย่างแท้จริงเป็นเพียงการทำห้องเช่า (สุวัฒน์ ลิ้มธัญญ์ลักษณะ, สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2548) จากการสอบถามจากผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ละจากการสำรวจสภาพอาคารเรือนแถวริมน้ำพบว่าอาคารทุกหลังยังมีการใช้งานจากเจ้าของเดิมบางหลังเจ้าของบ้านจะกลับมาในวันหยุดถ้าสร้างมูลค่าให้กับอาคารทำให้การดูแลรักษาอาคารให้คงความต่อเนื่องจะเป็นผลตามมา

2) การขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ เนื่องจากกิจกรรมทางน้ำในพื้นที่อาทิเช่นการสัญจรทางน้ำด้วยเรือโดยสารหยุดกิจการลงทำให้การเชื่อมต่อน้ำที่ไปตามสถานที่ท่องเที่ยวในย่านนี้ซึ่งอยู่ใกล้กับแม่น้ำและลำคลองซึ่งสามารถจะเข้าถึงได้สะดวกอีกทั้งสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละแห่งมีระยะทางห่างกันและไม่สามารถใช้การเดินทางจากชุมชนได้และ

การคมนาคมทางน้ำเป็นเอกลักษณ์ประการหนึ่งซึ่งการเชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวจำเป็นจะต้องมีการจัดการในด้านการขนส่งนักท่องเที่ยวไปโดยใช้ประโยชน์จากความหมายเดิมของพื้นที่ที่เป็นจุดเชื่อมโยงทางการค้าที่สัมพันธ์กับพื้นที่ชาวสวนและตลาดน้ำต่างๆในพื้นที่ที่มีคลองลัดเชื่อมโยงไปยังตลาดน้ำแห่งอื่นเช่นตลาดดำเนินสะดวก ตลาดบางนกแขวก ตลาดอัมพวา ด้วยเส้นทางคมนาคมทางน้ำเส้นทางเดิม จะสร้างบรรยากาศโดยรวมของชุมชนเรือนแถวริมน้ำ ที่คงความหมายของชุมชนการค้าและจุดเชื่อมโยงพื้นที่การค้าริมน้ำและสินค้าทางการเกษตร

4.2.4. ปัญหาด้านการอนุรักษ์และการพัฒนาสถาปัตยกรรม

1) ปัญหาการขาดผู้มีความรู้ในด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนร่วมในการวางแผนเพื่อการพัฒนาชุมชน เนื่องจากชุมชนริมน้ำแห่งนี้ ของสถาปัตยกรรมคุณค่าอยู่ที่ความต่อเนื่องของกลุ่ม เรือนแถวและองค์ประกอบทางธรรมชาติของที่ตั้งชุมชนแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ต้องอยู่บนพื้นฐานของศักยภาพทางด้าน วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนซึ่งการดำเนินการในส่วนนั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่หน่วยงานของรัฐบาลโดยอาศัยทีมงานที่มีความรู้ในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนเป็นกลุ่มคนที่ดำเนินการศึกษาพื้นที่และประสานงานระหว่างชาวชุมชนในพื้นที่กับหน่วยงานราชการ เพราะเนื่องจากการพัฒนาพื้นที่ ที่มีพัฒนาการของชุมชนอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จะต้องมีการคาบเกี่ยวของพื้นที่ดั้งเดิมและพื้นที่ที่มีการพัฒนาใหม่ ความเหมาะสมในการพัฒนาเป็นสิ่งที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่ายในชุมชน ซึ่งจากสภาพพื้นที่ประชาชนมีความพร้อมในการดำเนินการและให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่เป็นอย่างยิ่ง การจัดตั้งทีมงานในการดำเนินการอนุรักษ์และวางแผนพัฒนาชุมชน และการกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญ

2) ปัญหาด้านข้อมูลประวัติศาสตร์ของชุมชน ด้วยลักษณะของที่ตั้งที่เป็นชุมชนริมน้ำที่มีประวัติชุมชนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตริมน้ำ ตลาดน้ำและตลาดริมน้ำมีลักษณะกิจกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะอาทิเช่นการมีสถานที่สูบฝิ่น เป็นความนิยมของชาวจีนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลทางด้านวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ประกอบกับสภาพทางกายภาพและที่ตั้งของชุมชน จะทำให้ผู้มาเยือน สามารถจินตนาการ ถึงความสัมพันธ์ที่ดำเนินอย่างต่อเนื่องของชุมชนปากคลองประดู่และชุมชนโดยรอบ การรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมเหล่านี้ไว้ในชุมชนจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการดำเนินการอนุรักษ์เชิงพัฒนาพื้นที่และเป็นแหล่งข้อมูลให้ผู้มาเยี่ยมชมชุมชน การเผยแพร่ข้อมูลทางด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมศักยภาพทางกายภาพของชุมชนอีกประการหนึ่ง

4.2.5. ปัญหาด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต

จากสภาพดั้งเดิมของชุมชนที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำกิจกรรมตลาดน้ำ การซื้อขายสินค้าทางการเกษตรได้รับการเปลี่ยนแปลงจากการตัดถนนเข้ามาในพื้นที่ทำให้ตลาดน้ำเดิมจึงยุติลงอาคารเรือนแถวที่ตอบสนองการใช้งานวิถีชีวิตริมน้ำจึงเปลี่ยนสภาพเป็นเพื่อการอยู่อาศัยพื้นที่ในชุมชนจึงเปลี่ยนความหมายจากเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนสินค้า และลักษณะที่ตั้งเปลี่ยนจากความหมายที่เป็นจุดเชื่อมโยงพื้นที่ศูนย์กลางสินค้าทางน้ำแหล่งอื่น ซึ่งเดินทางโดยสะดวกด้วยคลองลัดต่างๆ เมื่อเปลี่ยนมาใช้ในการเดินทางด้วยรถยนต์ ความหมายเหล่านั้นจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัย ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนจึงเป็นผู้สูงอายุ ที่อยู่อาศัยในชุมชนต่อเนื่องมาจากอดีต ที่ยังคงอยู่เพราะความผูกพันกับสถานที่ต่างๆภายในชุมชน กลุ่มคนทำงานจะไปทำงานยังพื้นที่อื่นและกลับมาเยี่ยมชุมชนเป็นบางครั้ง เพราะเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจากเคยเป็นแหล่งงาน สถานที่สร้างรายได้ ให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนจึงหมดลงพร้อมการเปลี่ยนจากเรือเป็นรถยนต์เพื่อการเดินทาง การฟื้นฟูชุมชนแนวทางหนึ่งควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ก่อเกิดรายได้กับผู้อยู่อาศัยดั้งเดิม จะทำให้มีการกลับมาดูแลชุมชนจากคนรุ่นต่อไป

สรุป การวิเคราะห์ทางด้านศักยภาพและคุณค่าของชุมชนในด้านต่างรวมทั้งพิจารณาสภาพปัญหาที่ส่งผลต่อศักยภาพของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่การกำหนดแนวคิดในการดำเนินการอนุรักษ์บนพื้นฐานของศักยภาพทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชุมชน (ตารางที่ 4.1)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คุณค่าและศักยภาพของชุมชนปากคลองวัดประดู่	ปัญหา
คุณค่าทางด้านวัฒนธรรมของวิถีชีวิต คุณค่าทางด้านจิตใจ (Emotional Values) องค์ประกอบของชุมชนที่ตอบสนองต่อกิจกรรมตลาดน้ำในอดีต และมีความต่อเนื่องของการอยู่อาศัยจากคนกลุ่มเดียวกัน เป็นสัญลักษณ์ของวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำภาคกลาง คุณค่าด้านวัฒนธรรม (Cultural Values) ตลาดน้ำและกลุ่มสถาปัตยกรรมเรือนแถวริมน้ำเป็นลักษณะเฉพาะของกิจกรรมชุมชนริมน้ำ ความน่าสนใจของกลุ่มสถาปัตยกรรมอยู่ที่ความต่อเนื่องและการปรับตัวที่สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติและวิถีชีวิต คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย (Use Values) พื้นที่ทางเดินส่วนกลางเดียวตลอดวิถีชีวิตจะมีลักษณะการใช้งานที่เป็นส่วนพักผ่อนของคนในชุมชนและเป็นพื้นที่เชื่อมโยงระหว่างเรือนร้านค้าและแม่น้ำแค่อ้อม รวมทั้งผู้คนในชุมชนต่างตระหนักถึงความสำคัญ	- ปัญหาด้านการเสื่อมสภาพของสถาปัตยกรรมเรือนแถวไม้ การเสื่อมโทรมของวัสดุผนังหลังคา - ปัญหาด้านความต้องการเปลี่ยนแปลงการใช้งานพื้นที่ภายในเรือนแถวเนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนการใช้งานจากการค้าขายและการอยู่อาศัยมาเป็นเพื่อการอยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว ซึ่งพื้นที่ภายในสถาปัตยกรรมบางส่วนมีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน - ปัญหาในด้านการใช้ที่ว่างด้านหลังอาคารเรือนแถว การต่อเติมอาคารในส่วนพื้นที่ด้านหลังเพื่อการอยู่อาศัย - ปัญหาการก่อสร้างอาคารใหม่ด้านหลังอาคารเรือนแถวที่ไม่สอดคล้องกับอาคารเก่า การปลูกสร้างอาคารที่ไม่สอดคล้องและรบกวนความต่อเนื่องของสถาปัตยกรรมเรือนแถว - ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางเดินเดียวตลอดวิถีชีวิตและแม่น้ำแค่อ้อมทางเดินเดียวตลอดบางส่วนได้ปรับเปลี่ยนเป็นทางเดินคอนกรีตซึ่งการออกแบบไม่ได้สอดคล้องกับวิถีชีวิตริมน้ำ - ปัญหาด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ผู้อยู่อาศัยในปัจจุบันเป็นกลุ่มคนรุ่นเก่าที่ถ่ายทอดอาชีพค้าขายส่วนกลุ่มคนรุ่นลูกหลานต่างไปประกอบอาชีพที่อื่น

ตารางที่ 4.1 ตารางเปรียบเทียบคุณค่าและศักยภาพปัญหา

คุณค่าและศักยภาพของชุมชนปากคลองวัดประดู่	ปัญหา
คุณค่าในด้านที่ตั้งและเส้นทางสัญจรโบราณ ที่ตั้งของชุมชนปากคลองวัดประดู่อยู่บริเวณจุดบรรจบของคลองวัดประดู่และแม่น้ำแควน้อย ซึ่งสามารถใช้แม่น้ำแควน้อยเดินทางไปยังชุมชนโบราณได้หลายแห่ง ชุมชนตลาดอ้อมพวา ชุมชนตลาดบางนกแขวก ชุมชนเขายี่สาร และลักษณะเด่นในการปรับตัวเข้ากับที่ตั้งที่มีต้นยางนาขนาดใหญ่ สถาปัตยกรรมจะอยู่ร่วมกับต้นยางนาทั้ง 3 ต้น	-ปัญหาการเข้าถึงและการสัญจร บริเวณพื้นที่ประวัติศาสตร์จากลักษณะเดิมการเดินทางที่สะดวกที่สุดคือการเดินทางโดยเรือ แต่ในปัจจุบันไม่มีเรือโดยสารประจำทาง -ปัญหาการหลั่งรังของกิงยางนา ลักษณะเฉพาะของต้นยาง คือ กิ่งจะมีความอ่อน หักและหลุดร่วงได้ง่าย -ปัญหาน้ำในแม่น้ำลำคลอง เน่าเสีย บางช่วงเวลาจากการทำโรงงาน -ปัญหาการเปลี่ยนวิถีชีวิต การใช้แม่น้ำลำคลอง
ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ชาวชุมชนมีความภาคภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและช่วยดูแลสภาพสิ่งแวดล้อมที่ตั้งชุมชน มีความพร้อมในการให้ความร่วมมือเพื่อรักษาภาพแวดล้อมของชุมชน	-ปัญหาการขาดภูมิความรู้ในด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนร่วมวางแผนเพื่อการพัฒนาชุมชน ซึ่งนับเป็นปัญหาสำคัญในการประสานงานเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมองค์กรท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเชิงอนุรักษ์
ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว พื้นที่ใน จังหวัดสมุทรสงครามและราชบุรี เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เกาะตัวไปตามแม่น้ำลำคลอง และแหล่งท่องเที่ยวทางเกษตร	- ปัญหาการพัฒนาพื้นที่ในชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว - การทำที่พักแบบโฮมสเตย์ ที่พักที่จัดทำขึ้นเป็นการสร้างอาคารใหม่ให้เขาเพื่อการท่องเที่ยวโดยปรับเปลี่ยนที่สวนผลไม้ - ปัญหาการขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ - ปัญหาด้านข้อมูลประวัติศาสตร์ของชุมชน แหล่งรวบรวมวิถีชีวิตในชุมชน

ตารางที่ 4.1 ตารางเปรียบเทียบคุณค่าและศักยภาพปัญหา (ต่อ)